

D'Annunzio - Noc u mrtvého (Pescarské novelly)

Mrtvola syndika Biagio Mila, všecka už oděná a s tvářmi pokrytou rouškou, napuštěnou vodou a octem, ležela natažena na loži, téměř uprostřed pokoje mezi čtyřmi voskovicemi. V pokoji bděli žena i bratr zesnulého na obou stranách.

Rose Milové bylo asi dvacet pět let. Byla to žena rozkvetlá, jasné pleti, s čelem poněkud nízkým, obočím dlouze prohnutým, očima šedýma a širokýma a v duhovce měnivýma jako achát. Majíc velikou hojnost vlasů, skoro stále měla oči i šiji i skráně zakryty četnými vzdornými kadeřemi. V celé její bytosti zářil třpyt zdraví a její svěží kůže měla vůni výborných plodů.

Emidio Mila, duchovní, byl přibližně stejného věku. Byl hubený, v obličeji máje bronzovou barvu toho, kdo žije na venku v plném slunci. Měkké načervenalé chmýří pokrývalo mu líce; silné a bílé zuby dodávaly jeho úsměvu mužné krásy.

Obadva mlčeli: ona probírala prsty skleněný růženec, on pohlížel na probíhající růženec. Oba měli lhostejnost, jakou mívá náš venkovský lid před záhadou smrti.

Emidio řekl s dlouhým povzdechem:

„Dnešní noc je horká.“

Rosa pozvedla oči, aby přisvědčila.

V pokoji, poněkud nízkém, kmitalo světlo podle pohybu plamenů. Stíny se hromadily hned v rohu, hned na stěně, měnice tvar i sílu. Okenice byly otevřeny, ale žaluzie zůstávaly zavřené. Chvillemi záclony z bílého muselínu pohybovaly se jako dechem. Na bělí lože zdálo se tělo Biagiovo spát.

Slova Emidiova padla v mlčení. Žena sklonila opět hlavu a začala probíratí pozvolna růženec. Několik krůpějí potu perlilo se jí na čele a dech byl namáhavý.

Po chvíli tázal se Emidio:

„V kolik hodin pro něj zítra přijdou?“

Odpověděla přirozeným zvukem svého hlasu:

„V deset, s družstvem nejsvětější svátosti.“

Pak ještě mlčeli. Z venku doléhalo sem vytrvalé kuňkání žab, doléhaly sem chvílemi vůně travin. Za dokonalého klidu zaslechla Rosa jakési drsné hrkání vycházení z mrtvoly a s hrůzou vstala se židle a chtěla se vzdáliti.

„Nemějte strachu, Roso. Jsou to šťávy v těle,“ řekl švakr, podáváje jí ruku, aby ji uklidnil.

Uchopila ruku instinktivně a držela ji stojc. Naplnala sluch, poslouchajíc, ale pohlížela jinam. Hrkot protahoval se v břiše mrtvého a zdál se vystupovati k ústům.

„Není to nic, Roso. Uklidněte se,“ dodal švakr, kyna jí, aby usedla na svatební truhlu, pokrytou dlouhým polštářkem s květy.

Usedla vedle něho, držíc jej dosud ve zmatku za ruku. Protože truhla nebyla příliš vysoká, lokte sedících se dotýkaly.

Nastalo opět ticho. Zpěv mlaticů vyvstal venku v dáli.

„Mlátí v noci, při světle měsíce,“ řekla žena, chtěje mluvit, aby oklamala strach a únavu.

Emidio neotevřel úst. A žena odtáhla ruku, protože onen dotek začínal v ní probouzení nejasný pocit neklidu.

Oba byli teď zabráni toutéž myšlenkou, která je náhle jala; oba byli v područí jedné a téže vzpomínky, vzpomínky na venkovskou lásku v době puberty.

V oné době žili v domech Caldorských na slunném vrchu na křižovatce. Na pokraji obilného pole tyčila se vysoká zeď, vystavěná z kamenů a jílovité půdy. Na jižní straně, která patřila rodičům Rosiným, ježto teplo sluneční tam bylo pomalejší a sladší, dobře dařila se a množila rodina ovocných stromů. Na jaře stromy kvetly v společném veselí; a stříbrné nebo růžové nebo fialové báně křivily se na nebi, věnčice zeď a kolébaly se, jakoby se do vzduchu pozvedaly a dohromady zvučně bzučely jako medonosné včely.

Za zdi, se strany, kde byly stromy, zpívala v oné době Rosa.

Jasný a svěží hlas zvučel jako vodotrysk pod korunami květů.

Po dlouhou dobu uzdravování se slýchal Emidio ten zpěv. Byl sláb a hladový. Aby unikl předpisům, vystupoval pokradmu z domu, ukrýváje pod šatem veliký kus chleba a kráčel podél zdi, v poslední obilné brázdě, až dospěl k místu blaženosti.

Zpěv Rosin byl tedy příčinou uzdravení. A když uzdravení bylo dovršeno, měl hlas Rosin pro uzdraveného stále smyslnou působivost.

Potom, ježto důvěrnost mezi oběma rodinami vzrostla velice, vyvstala v Emidiovi jedna z oněch tichých a bázlivých a samotářských lásek, jaké pohlcují síly jinošství.

V září, prve než Emidio odjel do semináře, obě rodiny šly jednoho dne společně posvačiti do lesíka, podél řeky.

.....

Dali se na cestu, vrátili se na místo shromáždění, stále mlčíce. Kosové pískali nad jejich hlavami; vodorovné svazky paprsků křížily jejich kroky; a vůně lesíka vzrůstala vůkol nich.

Za několik dní Emidio odjel.

Za několik měsíců vzal si Emidiův bratr Rosu za ženu.

V prvních letech semináře myslíval klerik často na novou švakrovou. Ve škole, když kněží vykládali E p i t o m e h i s t o r i a e s a c r a e, blouznil o ní.

A tato myšlenka každým dnem stávala se pronikavější, doléhavější, štvavější, úzkostnější. A každým dnem pásl se na ní s větší silou utrpení; až konečně v dlouhé jednotvárnosti duchovenského života stala se mu tato myšlenka nevyléčitelnou chorobou a před nenapravitelností věcí byl jat nezměrnou pokleslostí a melancholií bez konce.

V pokoji teď voskovice slzely. Mezi příčkami zavřených žaluzií vstupovaly silnější vany větru a zdouvaly záclony.

Rosa, jata pozvolna ospalostí, přivírala chvílemi víčka; a když hlava jí klesla na prsa, okamžitě je otvírala.

„Jste unavena?“ ptal se jí velmi sladce duchovní.

„Nikoli,“ odpověděla žena, nabývajíc opět smyslu a tyčíc se v životě.

Ale v tichu ospalost opět zmocnila se jejích smyslů. Měla hlavu opřenu o stěnu; vlasy plnily jí celý krk, z polootevřených úst vycházel jí pomalý a pravidelný dech. Byla takto krásná; a nic na ní nebylo rozkošnějšího než rytmus ňader a zřetelný tvar kolen pod lehkou sukni. Náhlý vánek rozechvěl záclony a zhasl dvě voskovice, nejbližší k oknu.

„Kdybych ji políbil?“ pomyslil si Emidio náhlou sugescí těla, pohlížeje na usnulou.

Dosud šílil se červenou nocí lidský zpěv s velebností liturgických kadencí; a z dálky do dálky vystávaly odpovědi v různých tónech, bez doprovodu nástrojů. Protože měsíc v úplňku byl vysoko, mdlé vnitřní světlo nepřemáhalo svit, který hojně přšel na žaluzie a vléval se mezerami mezi dřevem.

Emidio obrátil se k úmrtnímu loži. Jeho oči, probíhající po černém a ztrnulém obrysu mrtvol, zastavily se bezděčně na ruce, na ruce oteklé a nažloutlé, poněkud křivé, zbrázděné sinavým pletivem na hřbetě, a rychle se oddálily. Pomalu v bezvědomí spánku hlava Rosina, vyznačujíc na stěně téměř polokruh, naklonila se k vzrušenému duchovnímu. Sklon krásné ženské hlavy byl při tom přelíbezný; a ježto pohyb rozrušil poněkud spánek, mezi víčky sotva nepatrně pozvednutými objevil se pás duhovky a zmizel v bělmu skoro jako list fialy v mléku.

Emidio zůstal nehybný, drže na pleci břímě. Krotil dech z obavy, že spící probudí a nezměrná úzkost tísnila mu tlukot srdce a tepen a zdála se plniti celý pokoj. Ale ježto Rosin spánek pokračoval, pozvolna cítil se zemdlovati a slábnouti v nepřemožitelné měkkosti, pohlížeje na ono ženské hrdlo, které náhrdelníky Venušiny vyznačovaly rozkoší, vdechuje ten teplý dech a vůni vlasů.

Nový van, hutný noční vůní, ohnul třetí plamen a zhasil jej.

Tu nepřemýšleje už, neboje se už, vzdávaje se všecek pokušení, bdící políbil ženu na ústa.

Při doteku se prudce probudila; otevřela užaslé oči v tvář švakru, silně zbledla.

Pak pomalu si shrnula vlasy na šíji, a byla tu, se vztýčeným poprsím, všecka bdící, pohlížeje před sebe do měnivých stínů.

„Kdo zhasil svíce?“

„Vitr.“

Neřekli ničeho jiného. Oba setrvali na svatební truhle, jako dříve sedíce vedle sebe, dotýkající se lokty, v strastné nejistotě, vyhýbající se s jakousi duševní umělostí tomu, aby jejich svědomí neposuzovalo událost a ji neodsoudilo. Samovolně obrátili oba pozornost k věcem vnějším, vkládající v tento duševní úkon zdánlivou intenzivnost, spolupůsobíce při tom také

rozpoložením postavy. A pozvolna zmocňovalo se jich jakési opanování.

Zpěvy v noci pokračovaly a tanuly ve vzduchu předlouze a měkly lichotivě od odpovědi k odpovědi. Hlasy mužské a hlasy ženské tvořily milostnou směs. Chvílemi jediný hlas vystával nad ostatními, vydáváje jedinou notu, kolem níž souzvuk ubíhal jako vlny kolem střední nitě říčního proudu. Teď v přestávkách, na počátku každého zpěvu, bylo slyšeti kovové chvění kytary, sladěné v kvintách; a mezi jedním a druhým začatím bylo slyšeti odměřené údery cepů o půdu.

Ti dva naslouchali.

Snad působením větru nebyla vůně už tatáž. Snad od pahorku Orlandova přicházela teď mocná vůně obilí; snad od zahrad Scalijských vůně růží, tak hutná, že dodávala vzduchu chuť svatebních cukrovinek; snad od močálů Farnijských vlhké zápachy kosatců, které vdechovány, působily rozkoš jako doušek vody.

Ti dva zůstávali mlčeliví na truhle, nehybní, svíraní rozkoší měsíčné noci. Před nimi chvěl se prudce poslední plamen a křivě se, rozpouštěl v slze strávený vosk. Každou chvíli zdál se zhasnouti. Ti dva se nehýbali. Byli zde stíněni, s očima rozšířenými a upřenými, pohlížeje na třesavý, umírající plamen. Náhle rozpoutaný vítr jej zhasil. Pak, nebojíce se stínu, se svornou dychtivostí, a v téže době, muž i žena se přitiskli jeden k druhému, sevřeli se, hledali se ústy, hýřivě, slepě, nemluvíce, dusíce se polibky.